

Regeringens proposition

2001/02:131

Vissa ändringar i systemet för statsstödd
exportfinansiering

Prop.
2001/02:131

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 14 mars 2002

Göran Persson

Leif Pagrotsky
(Utrikesdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås vissa åtgärder för att göra det svenska systemet för statsstödd exportfinansiering lika konkurrenskraftigt som systemen i de viktigaste konkurrentländerna. Det föreslås att den löftesprovision som AB Svensk Exportkredit tar ut vid statsstödd finansiering avskaffas. Vidare föreslås att banker och andra kreditinstitut skall kunna få ersättning av staten för sin administration av den statsstödda finansieringen. Slutligen föreslås att ansökan om statsstödd exportfinansiering skall kunna ske via Exportkreditnämnden.

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Ärendet och dess beredning	4
3	Den statsstödda exportfinansieringen	4
4	Ändringar i den statsstödda exportfinansieringen	5
Bilaga	Förteckning över remissinstanser som har yttrat sig över Staten och exportfinansieringen (SOU 1998:23).....	8
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 14 mars 2002.....	9

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2001/02:131

Regeringen föreslår att riksdagen

1. godkänner vad regeringen föreslår om ändrade riktlinjer för exportfinansieringssystemet (avsnitt 4),
2. bemyndigar regeringen att i avtal med AB Svensk Exportkredit ikläda staten ekonomiskt ansvar för den statsstödda exportfinansieringen (avsnitt 4).

2 Ärendet och dess beredning

Regeringen uppdrog i april 1997 åt en särskild utredare, generaldirektör Mats Rönneberg, att göra en översyn över det statsstödda exportfinansieringssystemet.

Utredaren presenterade sina överväganden och förslag i betänkandet Staten och exportfinansieringen (SOU 1998:23). Betänkandet har remissbehandlats och en förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga*. En sammanställning över remissyttrandena finns tillgänglig i Utrikesdepartementet (dnr 36/02).

Utredningen föreslog, i den del som behandlas i denna proposition, att Sverige skall övergå till ett system där staten endast svarar för räntekompensation medan banker och andra finansinstitut svarar för långivning. Exportkreditnämnden föreslogs överta ansvaret för att administrera räntekompensationen.

Svenska Bankföreningen har i en skrivelse till Utrikesdepartementet den 5 april 2001 (dnr 95/013) bl.a. hemställt om att Sverige övergår till ett rent ränteutjämningsystem. Yttrande över Svenska Bankföreningens skrivelse har inhämtats från AB Svensk Exportkredit (SEK) och Exportkreditnämnden (EKN). Dessa yttranden finns tillgängliga i Utrikesdepartementet (dnr 117/020 och dnr 117/02).

ABB Structured Finance Investment AB (ABB), EKN, Finansinspektionen, Gruppen Svensk Projektexport, Riksrevisionsverket (RRV), SEK, och Svenska Bankföreningen har beretts tillfälle att lämna synpunkter på ett utkast till denna proposition. Yttrandena finns tillgängliga i Utrikesdepartementet (dnr 51/012, 51/009, 57/001, 49/021, 50/007, 51/014 och 50/018).

3 Den statsstödda exportfinansieringen

AB Svensk Exportkredit (SEK) bildades 1962 gemensamt av staten och affärsbankerna. År 2000 övertogs affärsbankernas aktier av ABB Structured Finance Investment AB (ABB). Staten äger sedan dess 65 % av SEK. Enligt bolagsordningen skall SEK bedriva finansieringsverksamhet och därvid främst främja utvecklingen av svenskt näringsliv och svensk exportindustri samt i övrigt engagera sig i svensk och internationell finansieringsverksamhet på kommersiella grunder.

Staten gav 1978 SEK i uppdrag att hantera ett system för statsstödda exportkrediter. Detta system har sedermera utvecklats till det nuvarande s.k. CIRR-systemet. CIRR (eng. Commercial Interest Reference Rate) är den räntenivå som sätts månadsvis av varje centralbank i OECD-länderna och bygger på den statliga obligationsräntan. Systemet innebär att SEK lämnar kostnadsfri utfästelse om lån i svensk eller utländsk valuta till en fast CIRR-räntenivå.

Systemet är öppet för svenska exportörer. Exportörerna kan ansöka om statsstödda exportkrediter, s.k. CIRR-lån, antingen direkt hos SEK eller

genom en bank eller annat kreditinstitut. Statens och SEK:s åtaganden för den statsstödda exportkreditgivningen regleras i ett avtal från 1990. Staten åtar sig där att ersätta SEK tertialvis i efterskott för kostnaderna för systemet och SEK åtar sig att låna upp erforderliga medel till minsta möjliga kostnad och risk. SEK finansierar CIRR-lånen genom att ta över långgivarens avtal med låntagaren eller genom att långgivaren refinansierar sig hos SEK. Det nuvarande systemet har sedan 1990 gett ett överskott till staten på närmare 1,5 miljarder kronor. Orsaken till överskottet är SEK:s låga upplåningskostnad och systemets kostnadseffektivitet.

För administrationen av CIRR-systemet erhåller SEK av staten en kostnadsersättning motsvarande 25 baspunkter (0,25 %) beräknad på utestående lån.

SEK har i huvudsak förlitat sig på bankernas och kreditinstitutens kapacitet och kompetens inom låneområdet. Enligt de agentavtal som SEK slutit med banker och andra kreditinstitut skall dessa vanligtvis förhandla med köpare/låntagare och ev. garantigivare. Banker och andra kreditinstitut skall också ha hand om att ta in, upprätta och granska de dokument som ingår i låneavtalen. De skall vidare sköta hanteringen av lånen efter utbetalning.

4 Ändringar i den statsstödda exportfinansieringen

Regeringens förslag: Den löftesprovision AB Svensk Exportkredit tar ut vid statsstödd finansiering skall avskaffas. Banker och andra kreditinstitut skall kunna få ersättning av staten för sin administration av den statsstödda exportfinansieringen. Ansökan om statsstödd exportfinansiering skall kunna ske via Exportkreditnämnden. Regeringen bemyndigas att i avtal med AB Svensk Exportkredit ikläda staten dessa ekonomiska förpliktelser, som går utöver dem som staten redan har åtagit sig.

Utredningens förslag: Sverige skall övergå till ett rent räntekompensationssystem där staten endast svarar för räntekompensation medan banker och andra kreditinstitut svarar för långgivning. Exportkreditnämnden (EKN) skall överta ansvaret för att administrera räntekompensationen.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser är positiva till utredningens förslag. Flera instanser har vidare anfört att svenska företag har en konkurrensnackdel jämfört med utländska företag.

AB Svensk Exportkredit (SEK) är kritisk till utredningens förslag och anser att det nuvarande systemet är felaktigt beskrivet och att utredningen underskattat kostnaderna för ett nytt system. SEK anser även att konkurrensneutralitet skulle kunna uppnås genom att banker och andra kreditinstitut kompenseras för sina agencykostnader.

EKN är också kritisk till utredningens förslag och anser att det, i ett läge då framtiden för räntestöd är osäker och diskussioner pågår inom

OECD, är bättre att utnyttja den befintliga kompetensen och tills vidare låta SEK hantera systemet.

Riksrevisionsverket (RRV) påpekar att utredningens kalkyl över kostnaderna för det nya systemet är synnerligen svårbedömd.

De instanser som har lämnat synpunkter på ett utkast till denna proposition är i huvudsak positiva till regeringens förslag.

Svenska Bankföreningen anser att regeringens förslag bör ses som ett första steg i en nödvändig modernisering av det svenska exportkredit-systemet. Svenska Bankföreningen anser vidare att den närmare utformningen av ansökningsförfarandet vid s.k. CIRR-lån bör utarbetas av en särskild arbetsgrupp med representanter för banker, exportföretag, EKN och SEK för att så långt det är möjligt åstadkomma en konkurrensneutral lösning.

RRV är i viss mån tveksam till regeringens förslag och anser att SEK endast bör arbeta på marknader där privata alternativ saknas och att det närmare bör utredas om SEK även fortsättningsvis kan tillföra staten årliga intäkter.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen anser att den statsstödda exportfinansieringen bör vara så utformad att svensk exportindustri har tillgång till exportfinansiering som är lika konkurrenskraftig som i de viktigaste konkurrentländerna. Regeringen anser vidare att systemet bör vara så utformat att SEK inte får en informationsmässig konkurrensfördel gentemot andra kreditgivare. Systemet bör samtidigt utformas så att kostnaderna för staten minimeras.

I utredningen förordades ett rent räntekompensationssystem av i huvudsak följande skäl. Ett rent räntekompensationssystem, där låntagaren endast betalar CIRR-ränta, skulle ge svenska exportörer samma villkor som exportörerna i de viktigaste konkurrentländerna. I nuvarande situation där SEK och övriga långgivare konkurrerar om samma krediter medför SEK:s ensamrätt att bevilja CIRR-lån att bolaget får information om konkurrenternas affärer och därmed får en konkurrensfördel.

Regeringen delar utredningens bedömning att det är angeläget att anpassa det svenska systemet så att de avgifter som finns i systemet inte fördyrar exportkrediterna i jämförelse med andra länders system. I de flesta länder kan exportören få ett lån till CIRR-ränta utan några påslag. I det svenska systemet får exportören utöver CIRR-ränta betala löftesprovision till SEK och avgifter för administration till banker eller andra kreditinstitut.

För att åstadkomma en CIRR-ränta utan några administrativa påslag för exportören bör den avgift SEK tar ut i löftesprovision på 25 baspunkter avskaffas. I de flesta OECD-länderna tar man inte ut någon löftesprovision och i de länder där så sker är avgiften betydligt lägre än den svenska. Avskaffande av löftesprovisionen skulle innebära att statens intäkter av CIRR-systemet minskade med 3–4 miljoner kronor per år.

För att åstadkomma en ren CIRR-ränta utan några administrativa påslag för exportören bör dessutom banker och andra kreditinstitut kunna få ersättning för sin administration av CIRR-lån av staten. Denna ersättning föreslås som en utgångspunkt vara 25 baspunkter. I andra OECD-länder varierar kompensationen från 25 till 100 baspunkter. Kostnaden för administrationen av CIRR-lån är väsentligen beräknade på kreditens storlek, löptid och antalet utbetalningstillfällen. Det är inte

möjligt att variera avgiften så att den i varje situation motsvarar långgivarens exakta kostnad. Införande av en administrationsersättning skulle innebära att statens intäkter av CIR-systemet minskade med 18–20 miljoner kr per år.

Regeringen delar slutligen även utredningens bedömning att det bör råda konkurrensneutralitet mellan SEK och andra långgivare. Utredningen har anfört att det finns risk för att konkurrensen snedvrids genom att SEK utövar en myndighetsfunktion gentemot andra långgivare och därmed får information om deras affärer, samtidigt som SEK lämnar marknadsbaserade lån i konkurrens med samma långgivare. Regeringen anser att denna risk för konkurrensnedvridning skulle kunna undvikas genom att företag och långgivare ges möjlighet att sända in sina ansökningshandlingar till EKN som sedan vidarebefordrar de delar av ansökan som inte är känsliga ur konkurrenssynpunkt till SEK. Den närmare utformningen av ansökningsförfarandet bör utarbetas gemensamt av EKN och SEK efter samråd med långgivare och exportföretag.

Regeringen anser sammantaget att de nu föreslagna ändringarna är tillräckliga för att uppnå ett konkurrenskraftigt system, samtidigt som det är möjligt att behålla det utarbetade och kostnadseffektiva system som i dag hanteras av SEK (se avsnitt 3).

Mot denna bakgrund och med beaktande av de betydande kostnader ett rent ränteutjämningsystem skulle medföra, anser regeringen att det för närvarande inte finns behov av att införa ett sådant rent ränteutjämningsystem som utredningen föreslagit.

Staten har gett SEK i uppdrag att hantera den statsstödda exportkreditgivningen. Statens respektive SEK:s åtaganden regleras i ett avtal från 1990. Staten åtar sig där att ersätta SEK tertialvis i efterskott för de i avtalet angivna kostnaderna för systemet. På motsvarande sätt bör staten även åta sig att ersätta de nu angivna kostnaderna.

Förteckning över remissinstanser som har yttrat sig över Staten och exportfinansieringen (SOU 1998:23)

Prop. 2001/02:131
Bilaga

AB Svensk Exportkredit, ALMI Företagspartner AB, Asea Brown Boveri AB (ABB), Exportkreditnämnden, Finansbolagens Förening, Finansinspektionen, Företagarnas Riksorganisation, Hermes Kreditförsäkring AB, Industrifonden, Investment in Sweden Agency, Kommerskollegium, Lands-organisationen i Sverige (LO), Länsstyrelsen Blekinge län, Länsstyrelsen Dalarnas län, Länsstyrelsen Gotlands län, Länsstyrelsen Gävleborg, Länsstyrelsen Halland, Länsstyrelsen Jönköpings län, Länsstyrelsen Kalmar län, Länsstyrelsen i Kronobergs län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Södermanlands län, Länsstyrelsen Uppsala län, Länsstyrelsen Värmland, Länsstyrelsen Västerbottens län, Länsstyrelsen i Västernorrland, Länsstyrelsen Västra Götaland, Länsstyrelsen Örebro län, Länsstyrelsen Öster-götland, Naturskyddsföreningen, Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK), Riksgäldskontoret, Riksrevisionsverket, Stockholms Handelskammare, Styrelsen för Internationellt Utvecklingssamarbete (SIDA), Svenska Arbetsgivareföreningen (SAF), Svenska Bankföreningen, Sveriges Exportråd, Svenska Metallindustriarbetarförbundet (Metall), Sveriges Industriförbund, Swedfund International AB, Tjänstemännens Centralorganisation (TCO).

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 14 mars 2002

Närvarande: statsministern Persson, ordförande, och statsråden Hjelm-Wallén, Thalén, Winberg, Ulvskog, Lindh, Sahlin, von Sydow, Pagrotsky, Östros, Messing, Engqvist, Rosengren, Lejon, Lövdén, Ringholm, Bodström, Karlsson, Sommestad

Föredragande: statsrådet Pagrotsky

Regeringen beslutar proposition 2001/02:131 Vissa ändringar i systemet för statsstödd exportfinansiering.